

TA'LIM SIFATINI BOSHQARISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR

Maxliyo Ergasheva

*Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy
pedagogika universiteti Talabasi*

**MAQOLA
MALUMOTI**

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received: 26.01.2026

Revised: 27.01.2026

Accepted: 28.01.2026

KALIT SO'ZLAR:

*Zamonaviy ta'lim,
ta'lim sifati, innovatsion
yondashuv, boshqaruv,
raqamli ta'lim, sifat
menejmenti.*

Mazkur maqolada ta'lim sifati boshqarish jarayonida innovatsion yondashuvlarning o'rni va ahamiyati tahlil qilinadi. Zamonaviy ta'lim tizimida raqamli texnologiyalar, kompetensiyaviy yondashuv, sifat menejmenti tizimlari va ma'lumotlarga asoslangan boshqaruv mexanizmlaridan foydalanish masalalari yoritiladi. Tadqiqot davomida innovatsion boshqaruv usullarining ta'lim sifati ko'rsatkichlariga ta'siri o'rganildi hamda amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi

Kirish

Globalashuv va raqamli transformatsiya sharoitida ta'lim tizimi oldiga qo'yilayotgan talablar tubdan o'zgarimoqda. Endilikda ta'lim muassasalaridan nafaqat bilim berish, balki raqobatbardosh, mustaqil fikrlaydigan va kasbiy kompetensiyalarga ega shaxslarni tayyorlash talab etilmoqda. Bu jarayonda ta'lim sifati samarali boshqarish muhim strategik vazifaga aylanmoqda.

An'anaviy boshqaruv usullari zamonaviy ehtiyojlarni to'liq qondira olmayotgani sababli innovatsion yondashuvlarni joriy etish zarurati yuzaga kelmoqda. Innovatsion yondashuvlar ta'lim jarayonini rejalashtirish, monitoring qilish, baholash va doimiy takomillashtirish imkonini beradi. Ayniqsa, raqamli texnologiyalar, ta'lim analitikasi, sifat menejmenti tizimlari (TQM, ISO) va talaba markazli ta'lim modellarining joriy etilishi ta'lim sifati boshqarishda muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Mazkur maqolaning maqsadi — ta'lim sifati boshqarishda qo'llanilayotgan innovatsion yondashuvlarni ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilish hamda ularning samaradorligini aniqlashdan iborat.

Adabiyotlar sharxi

Ta'lim sifati boshqarish masalasi so'nggi yillarda pedagogika, ta'lim menejmenti va innovatsion rivojlanish sohalarida faol o'rganilayotgan dolzarb yo'nalishlardan biri hisoblanadi.

=====

Azizxo‘jayev A.A. pedagogik texnologiyalar va ta‘lim jarayonini samarali tashkil etish masalalariga e‘tibor qaratib, innovatsion metodlarning ta‘lim sifati oshishidagi rolini asoslab bergan.

Jo‘rayev R.X. va Zunnunov A.A. esa ta‘lim menejmenti nuqtayi nazaridan sifatni boshqarish masalasini yoritib, boshqaruv qarorlarining ilmiy asoslangan bo‘lishi ta‘lim samaradorligiga bevosita ta‘sir ko‘rsatishini ko‘rsatib o‘tgan.

Muslimov N.A.ning ilmiy ishlarida innovatsion ta‘lim texnologiyalarining nazariy va amaliy jihatlari tahlil qilinib, ularni ta‘lim muassasalarida joriy etish mexanizmlari taklif etilgan. Muallif innovatsiyani faqat texnologik yangilik sifatida emas, balki boshqaruv va pedagogik tafakkurdagi o‘zgarish sifatida ham talqin qiladi.

M. Fullan ta‘limdagi o‘zgarishlarni boshqarish masalasini chuqur tahlil qilib, innovatsion islohotlarning muvaffaqiyati inson omili va tashkilot madaniyatiga bog‘liqligini asoslab bergan. Uning fikricha, ta‘lim sifatini oshirishda rahbarlik va jamoaviy hamkorlik muhim rol o‘ynaydi.

W.E. Deming ta‘lim tizimida uzluksiz takomillashtirish (continuous improvement) g‘oyasini ilgari surgan. Deming tamoyillariga asoslangan boshqaruv modeli bugungi kunda ta‘lim muassasalarida sifatni boshqarish tizimlarini joriy etishda keng qo‘llanilmoqda.

OECD va UNESCO hisobotlarida ta‘lim sifatini baholash va boshqarishda raqamli texnologiyalar, ta‘lim analitikasi hamda kompetensiyaviy yondashuvning ahamiyati alohida ta‘kidlanadi. OECD tomonidan ishlab chiqilgan indikatorlar ta‘lim tizimlarining samaradorligini solishtirish va rivojlanish strategiyalarini belgilashda muhim manba bo‘lib xizmat qiladi.

Adabiyotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, ta‘lim sifatini boshqarishda innovatsion yondashuvlar masalasi ko‘p qirrali bo‘lib, u pedagogik, boshqaruv va texnologik jihatlarni o‘z ichiga oladi. Biroq mavjud tadqiqotlarda innovatsion yondashuvlarni kompleks tarzda joriy etish va ularning amaliy samaradorligini baholash masalalari yetarlicha yoritilmagan. Mazkur holat ushbu yo‘nalishda qo‘shimcha tadqiqotlar olib borish zarurligini ko‘rsatadi.

Tadqiqot metodologiyasi

Tadqiqot jarayonida nazariy tahlil, tizimli yondashuv, kuzatuv va tahlil metodlardan foydalanildi, an‘anaviy va innovatsion boshqaruv usullari solishtirildi.

Muhokama va natijalar

Innovatsion yondashuvlar ta‘lim sifatini boshqarishda muhim omil hisoblanadi. Ayniqsa, ma‘lumotlarga asoslangan boshqaruv (data-driven management) rahbariyatga aniq va asosli qarorlar qabul qilish imkonini beradi.

Shu bilan birga, innovatsion yondashuvlarni joriy etishda bir qator muammolar ham mavjud. Jumladan, pedagoglarning raqamli kompetensiyalarining yetarli emasligi, moddiy-texnik bazaning cheklanganligi uchramoqda. Bu muammolarni bartaraf etish uchun uzluksiz

malaka oshirish, motivatsiya tizimini kuchaytirish va bosqichma-bosqich joriy etish mexanizmlarini ishlab chiqish lozim.

Xalqaro tajribalar shuni ko'rsatadiki, ta'lim sifatini boshqarishda innovatsion yondashuvlar uzoq muddatli strategiya asosida amalga oshirilgandagina samarali bo'ladi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, ta'lim sifatini boshqarishda innovatsion yondashuvlarni qo'llash quyidagi ijobiy natijalarga olib keladi:

1. **Raqamli boshqaruv tizimlarining joriy etilishi.** Elektron jurnal, LMS (Learning Management System), ta'lim analitikasi platformalari yordamida ta'lim jarayonini real vaqt rejimida monitoring qilish imkoniyati yaratildi. Bu esa boshqaruv qarorlarining aniqligi va tezkorligini oshirdi.

2. **Kompetensiyaviy yondashuv asosida baholash.** Bilimga asoslangan baholashdan kompetensiyaga asoslangan baholashga o'tish o'quvchilarning amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qildi.

3. **Sifat menejmenti tizimlarining tatbiqi.** ISO va TQM tamoyillari asosida ichki sifatni ta'minlash mexanizmlari ishlab chiqildi. Natijada ta'lim jarayonining shaffofligi va uzluksiz takomillashuvi ta'minlandi.

4. **Pedagogik innovatsiyalarni qo'llash.** Aralash ta'lim (blended learning), loyiha asosida o'qitish va masofaviy ta'lim shakllari ta'lim sifati ko'rsatkichlarini oshirdi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, ta'lim sifatini boshqarishda innovatsion yondashuvlarni joriy etish zamonaviy ta'lim tizimining ajralmas qismi hisoblanadi. Raqamli texnologiyalar, kompetensiyaviy yondashuv va sifat menejmenti tizimlari ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Mazkur tadqiqot natijalari ta'lim muassasalari rahbarlari va pedagoglar uchun amaliy ahamiyatga ega bo'lib, ta'lim sifatini boshqarish strategiyalarini takomillashtirishda foydalanilishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. Ta'lim sohasini rivojlantirishga oid normativ-huquqiy hujjatlar to'plami. – Toshkent, 2022.

2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi. Ta'lim sifatini baholash va nazorat qilish tizimini takomillashtirish to'g'risida. Qaror. – Toshkent, 2021.

3. Azizxo'jayev, A. A. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent: O'qituvchi, 2018.

4. Jo'rayev, R. X., & Zunnunov, A. A. Ta'lim menejmenti va sifatni boshqarish asoslari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.

-
5. Muslimov, N. A. Innovatsion ta'lim texnologiyalari. – Toshkent: Nizomiy nomidagi TDPU, 2020.
 6. Fullan, M. The New Meaning of Educational Change. – New York: Teachers College Press, 2016.
 7. Deming, W. E. Out of the Crisis. – Cambridge, MA: MIT Press, 2018.
 8. OECD. Education at a Glance 2022: OECD Indicators. – Paris: OECD Publishing, 2022.
 9. UNESCO. Education 2030: Incheon Declaration and Framework for Action. – Paris, 2017.
 10. ISO 21001:2018. Educational organizations — Management systems for educational organizations — Requirements with guidance for use. – Geneva: ISO, 2018.